

Jednohlósnje su člonoj Maćicy Serbskeje na hłownej a wólbnej zhromadžiznje 15. měrca předsydu Jana Malinka wobkručili. Tež jeho namjetej, zo ma so Maćica stać ze sobustawom nošneho towarstwa Serbskeho instituta, woni přihłosowachu. Tuž chce so najstarše towarstwo Serbow tež bóle nutř měseć, hdyž dže wo serbski přichod.

Foće: SN/M. Bulank

Maćica Serbska sobu řeči

Wobstajna džělawosć so na hłownej zhromadžiznje wotblyšćowała

Što čini poprawom serbska elita – nic politikarjo a funkcionarjo, tež nic spisowaceljo, komponisća a wumělcy, ale duchowna elita, kročaca po stopach wótcincow, kotřiž založichu 1847 najstarše serbske towarstwo w Hornjej Łužicy a su tak tež narodnemu wozrodženju krutu formu spožčili? Što potajkim činja Maćicarjo? Přehlad wo tym dóstach sobotu tydženja na hłownej a zdomom wólbnej zhromadžiznje Maćicy Serbskeje w Budyskim Serbskim muzeju.

Chcedža dale sobu řečec

Stary a nowy předsyda Jan Malink podšmórny ze swojej rozprawu narok wědomostneho towarstwa, so tež dale do politiskich diskusijow měseć, dže-li wo to, do kotreho směra so serbska towaršnosť wuwija. Tak chce přichodnje jako člon nošneho towarstwa Serbskeho instituta „na dobro“ wědomostneje institucije skutkować. Faktisce to rěka jej poboku stać, dže-li wo hišće wot Založby za serbski lud njezběhnjene skrótšenje po milionu eurow – jenički reformowy projekt, po zdaću z cyłych diskusijow zbywacy.

Malink pak žada sej dale reformu založby. Tež nastupajo hrožacu eksistencu Serbskeho ludoweho ansambla chce Maćica sobu řečec. „W zwisku z próstwu wo přewzaće serbskeje hudźby do swěto-

weho herbstwa UNESCO sym sej wuwědomi, kajki drohotny poklad naša hudźba přirunujo z druhimi mjeńšinami je a što smy w tym wobłuku na wysokim niwowje zdokonyli“, Jan Malink rozložil a doda, zo ma to zdomom za wažny politiski argument zachowanja SLA. Přidžěto nastupajo hudźbne herbstwo bě Měrko Šolta ze sekcije hudźba wukonja.

Marja Elikowska-Winklerowa skedźbni na potrebu delnjoserbskich přednoškow.

14 000 ludźi wo Kilianje zhoniło

Runje tak chutnje kaž předsyda skutkuj tež sekcije – wone wobstajnje džěłaja. Nastajnosć po puću w mjenje Serbow bě po zdaću tu a we wukraju Jurij Łuščanski ze sekcije literatura a wumělstwo. Wón rozprawješe mjez druhim wo wobdželenju na 2. europskim kongresu Maćicow w słowakskim Martinje loni spočatk awgusta składnostnje 150. rónicy založenja Maticy Slovenskeje. Dalši wjeršk bě wopomnjenske zarjadowanje za serbskeho humanista Jana Bocatiusa w Košicach.

Za sekciju stawizny wuzběhny Trudla Malinkowa dale dobry wothłós lětnych štyrjoch přednoškow Maćičnje akademije. Za pomnikowy wuběrk informowaše wona wo wobnowjenju informaciskich tafłow pomnika Cyrila a Metoda (pomnik je mjeztym zaso wobškodženy) a wo nowym kamjenju na row fararja Wylema Noweho w Choćebuzu.

Přichodny projekt budže wobnowjenje rowa Jana Arnošta Smolerja na Budyskim Hrodzišku. Dr. Ines Kellerowa ze sekcije ludowěda/muzejownistwo rozprawješe wo wopyće džěloweho kruha Łužiske muzeje w Moščanskim domiziskim muzeju. Přeciwo jeho zawrjenju běchu protestny list napisali. Wulki wuspěch móžeše wona hladajo na pučo-

wansku wustajeńcu k 200. narodninam Jana Kiliana wozjewić: Něhdže 14 000 ludźi je ju dotal widžalo. Lětsa chcedža wustajeńcu Wukrančanskej wosadze přepodać a ze zběrnikom konferency wo fararju-wupućowarju jubilejne aktiwity swjatočnje zakončić. Zhromadnje ze spěchowanskim towarstwom Budyskeho Serbskeho muzeja chcedža lětsa na slědach Měrčina Nowaka-Njehorňanskeho pućowac a wjesny muzej w Zakrjowje pola Baršća wopytać.

Dr. Pěťš Šurman z Maćicy Serbskeje skedźbni hišće raz w zwisku z dorostowymi mytami, kotrež su do Delnjeje Łužicy šli, na dobry zwisk k Choćebuskemu Serbskemu gymnazij. Dr. Sonja Wölko-

wa informowaše, zo je so dr. Helmut Jenč z Hornjoserbskeje řečneje komisije rozžohnował a Daniela Heelemanowa přistupila. Za wulki angažement w Delnjoserbskeje řečneje komisiji džakowaše so dr. Fabian Kaulfürst Mětej Pernakej.

Facit sekcijowych rozprawow: Lěto 2013 je nimo, a Maćicarjo móža na kopicy aktiwitow wróco a z wosom nowymi člonami nadžijepni do přichoda hladać. Kak móhl tón wupadać, pokaza nowa Maćicarka Theresa Jacobsowa na přikładze swojeho doktorskeho džěła wo rejach w Serbach: Wažnišej, hač za ryzy serbskosć pytać, stej čišosć serbskeho žiwjenja a kmanosć, z časowej změnu kreatiwne wobchadžeć. ■ C. Ratajczakowa

Z třomi twórbami tři wjerški

Wo 5. filharmoniskim koncerće Noweje Łužiskeje filharmonije

Charles Ives, Tan Dun a Antonín Dvořák su mjena jara wšelakorych komponistow. Jich twórbu stejachu na programje njedawneho 5. filharmoniskeho koncerta Noweje Łužiskeje filharmonije (NĽf) w Žitawje, Zhorjelcu, Wojerecach a skónčnje tež w Budyskim Němsko-Serbskim ludowym džiwadle.

Mjeztym zo je Dvořák we Łužicy wošitkownje znaty a zo zamóža mnozy tež Ivesa zarjadować, prašachu so wjacori, što drje je Tan Dun. A tola njeběše „Koncert za smyčkowy koncert a pipu“ tohóle moderneho chinskeho hudźbutwórc za wopytowarjow bjezdwěla jenož wulke wotkryće, ale zdomom njesměrnje zajimawe, haj samo trochu sensationelne dožiwjenje.

Što je chinska „p'i-p'a“, kotruž japansce „biwa“ mjenuja, so mnozy hišće po koncerće prašachu. Prastary aziski hudźbny nastroj hodži so do swójby lutnjow (Laute) zarjadowac a eksistuje we wšelakich formach. Samo jeje korpus je wšelakory: pak kulowaty pak owalny.

Chinski komponist Tan Dun, lawreat požadaneho myta Oscara, słuša do najwuznamnišich tučasných komponistow. Wukubłany w Pekingu eksperimentowaše wón předewšěm w New Yorku z wubranymi starami. Tak zwjazuje w swojich twórbach zapadne wobsadženje orchestra z wuchodnym instrumentarijom. Fachowcow wosebje fascinuje, zo wužiwa Dun tež moderne techniki komponowanja kaž pentatoniku, a to z kreatiwitu Azičana. Jeho „Koncert za smyčkowy orchester a pipu“ ma ze štyrjomi sadźbami klasisku formu w zmysle nawječernej hudźbneje kultury. Třeća sadźba „Adagio“ pak přesahuje doskónčnje to za naše wuši njezwučeneho. Solowy instrument zahaji ju ze zdokonywanje natwarjenej melodiju a smyčkarjo reaguja na to z počasu zhusacym so „Preludijom w c-moll“ z Johanna Sebastiana Bachoweje twórbje „Das wohltemperierte Klavier“. Je to

genialne wašnje tworjenja. Mnozy drje to tak widžachu, druzy pak wijachu najpozdžišo z hłowu, hdyž přewzachu orchestrownicy tež nadawki perkusijnych instrumentow. Tak teptachu z nohomaj, kleskachu, wołachu a wujachu – ale wězo wšo harmonisce a rytmisce homogenje.

Solowu pipu hraješe Ya Dong, kotraž bu jako wosebje talentowana w Shanghaiju pola mistrów tohóle předmjeta wukubłana a zdoby sej w młodych lětach samo Chinske narodne myto. Wot 1987 pak bydli w Němskej. Do dolheje lisčiny orchestrow z dobrym mjenom, z kotrymiž je hižo hrała, móže wona nětko tež orchester kulturneho ruma Hornjeje Łužicy-Delnjeje Šleskeje zapisać.

Charlesa Ivesowu kruch „Ragtime Dances“ zamóže samozrozumliwje najwjetšich zaspancew z rezerwu wuwabić. Jako awtor ragtimow běše 1954 zemřety wumělc perfektny, tola swój wšedny chléb zaslužeše sej pragmatiski Američan jako werserowany fachowc za předawanje zawěšenjow. Swoju wědu wo naložowanju statistikow naložowaše na woběmaj stronomaj swojeho powołanskeho žiwjenja.

Komuž ani hudźba Ivesa njeležeše, kohož ani to cuze a njezwučene na kompoziciji Duna znjespokoji, tón bě wujednany ze „6. sinfoniju w D-dur“, opus 60 Antonína Dvořáka. Tu wšo trjechješe, štož wosebje staršu generaciju koncertowych wopytowarjow spokoja: rjana zwučna hudźba a dobra interpretacija.

Českeho narodneho wumělca sej tež nětčiši šef NĽf, italski dirigent Andrea Sanguinetti, jara waži. Wón pak nje-móžeše tutu koncertnu seriju bohužel dirigować. Jeho zastupowaše 25lětny Moldawčan Roman Baltag. Byrnjež hišće w Drježdžanach (přidatny) mišterski studij absolwował, wopokaza so tón jako swojemu nadawkej bjeze wšeho poľnje zrosčeny. Z koncertom so zaso znova wopokaza, zo móžemy tohorunja tu we Łužicy wumělsku globalizaciju na wysokim niwowje dožiwjeć.

■ Chrysta Meškankowa